

İŞ DÜNYASI

BORSA ODASI

YENİ EKONOMİ MODELİNDEN SATIR BAŞLARI

Yeni ekonomi modelinden beklenen sonuçların elde edilebilmesi en azından bir yıllık süre gerekiyor. Bu süre içerisinde gelişmelerin çok yakından takip edilmesi, ölçülmesi ve beklenen sonuçlardan uzakta bulunuluyorsa modelde gerekli revizyonların yapılması elzemdir. Her ne kadar heterodoks politikada daha yönlendirmeci devlet politikaları uygulansa da serbest piyasa ekonomisi kuralları içinde kalmak da hayati önem taşıyor.

Dr. BERRA DOĞANER

*Doğaner Finansal Danışmanlık Kurucusu ve
OSTİM Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi*

2 Ocak 2022 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Dolmabahçe Çalışma Ofisi'nde Hazine ve Maliye Bakanı Nurettin Nebati, Bakan Yardımcısı Murat Zaman ve üst düzey bürokrat ekibi; banka ve yatırım kuruluşu ekonomistleri, portföy yöneticileri ve akademisyenlerle bir araya geldi. Benim de katıldığım toplantı "Türkiye Ekonomi Modeli" olarak adlandırılan ve heterodoks bir model olduğu bizzat Hazine ve Maliye Bakanı Nurettin Nebati tarafından belirtilen modele geçiş nedeni, modelin amacı ve aksiyon adımlarının anlatılması amacıyla Bakan Nebati tarafından gerçekleştirilen kapsamlı bir sunumla başladı. Ardından katılımcıların soru, öneri ve yorumlarına geçildi. Son bölümde ise katılımcıların konuşmalarından aldığı notları Bakan Nebati tek tek cevapladı.

Bu vesile ile genel kabul görmüş uygulamalardan oluşan ekonomi politikasına ortodoks ekonomi politikası adı verilirken, geleneksel görüşlerin ve yaklaşımların dışındaki uygulamalara da heterodoks dendiğini belirtmek isterim. Ortodoks ekonomi politikalarında daha liberal ve girişimciyi teşvik eden uygulamalar öne çıkarken Heterodoks politikada daha yönlendirmeci devlet politikaları tercih edilir.

Türkiye Ekonomi Modelinin satır başları ise şöyle;

- Bu modele yönelim; ülkemizin 2002-2020 arası yıllık ortalama büyüme oranının yüzde 5.2 olarak gerçekleşmesi ve orta gelir tuzağına düşülmüş olması tespitine dayanmaktadır. Ortalama büyüme oranını yükseltmek ve orta gelir tuzağından kurtulmak yeni modelin başarısına bağlıdır.

- Model Türkiye'nin ihtiyaçlarına göre oluşturulmuş, özgün bir modeldir. Çin, Kore veya başka herhangi bir ülke örnek alınmamıştır.

- Modelin amacı dengeli, sürdürülebilir ve güçlü büyümedir.

- Dengeli büyüme; büyüme kompozisyonunun dış talep lehine iyileştirilmesi ile sağlanacaktır.

- Sürdürülebilir büyüme; makro dengelerin korunduğu büyüme çerçevesidir.

- Model; TL tasarrufların özendirilmesi, selektif kredi politikaları ve yatırım ortamının iyileştirilmesi suretiyle amacına ulaşacaktır. Aksiyon adımları bu çerçevede atılacaktır.

- TL tasarrufların özendirilmesi; TL cinsi varlıkların cazibesinin artırılması ve tasarrufların vadesinin uzatılması, finansal araçların çeşitlendirilmesi ve finansal sistem dışındaki atıl tasarrufların sisteme kazandırılması adımlarıyla gerçekleştirilecektir. Kur Korumalı Mevduat bu kapsamda değerlendirilmelidir.

- Selektif kredi politikalarında amaç; kaynakların ağırlıklı olarak üretim ve ihracat yapan sektörlerin yatırımları ve kapasite artışı için kullanılmasıdır. Yeni Kredi Garanti Fonu uygulamaları, proje bankacılığı başlatılacaktır. Kamu bankası kredilerinin belli bir oranının şeffaf biçimde kamuoyuna açıklanarak öncelikli sektörlerle kullanılması planlanmaktadır. Ara malı ithalatını düşürecek yatırımlar önceliklendirilecektir.

- Yatırım ortamının iyileştirilmesi yoluyla doğrudan yabancı yatırımların artırılması sağlanacaktır. Önceki yıllarda daha ziyade hizmetler sektörüne giden yabancı yatırımın şimdi sanayi sektörüne gitmesine odaklanılacaktır. Bunun için gerekli alt yapı yatırımları tamamlanmış durumdadır.

- Enflasyonu düşürmek en önemli önceliğimizdir.

- Yüksek cari açık ile artan brüt dış finansman ihtiyacının oluşturduğu dış kırılganlıkların azaltılması diğer bir önceliğimizdir.

PARADİGMA DEĞİŞİKLİĞİNE İHTİYAÇ VAR

Şüphesiz birçok iktisatçının da eleştirdiği uzun yıllardır uygulanan “ne pahasına olursa olsun büyüme” gayretlerine rağmen yıllık ortalama büyümenin yüzde 5’lerde kalması genç nüfus dinamikleri olan Türkiye için yeterli görülmemelidir. Kaldı ki süreyi daha da geriye götürürsek ülkemiz 92 yıllık dönemde ortalama olarak yüzde 4,8 oranında büyümüştür. Oysa tam istihdam seviyelerinde potansiyel büyüme oranımız en az yüzde 7-8 civarındadır. Önümüzdeki yıllarda ortalama olarak büyüme hızımızı bu seviyeye çıkarabilirsek hem fert başına milli geliri artırmamız hem de dünya milli gelirinden aldığımız payı ve büyükler ligindeki sıralamamızı yükseltebilmemiz mümkün olacaktır. Bunun için bir paradigma değişikliğine ihtiyaç olduğu da görülmektedir. Elbette farklı farklı değişim modelleri uygulanabilecek olsa da Cumhurbas-

kanı ve hükümetin söz konusu paradigma değişikliğinde tercihi yeni ekonomi modelinde belirlenen satır başları doğrultusunda olmuştur.

Satır başlarını birinci ağızdan dinlediğimiz yeni ekonomi modelinin FED’in parasal sıkılaştırma ve faiz artırımına başladığı dönemde uygulanmaya başlanması modelin en önemli dışsal zorluğu. Dünyada yükselen enflasyon, başta petrol olmak üzere emtia fiyatlarındaki yüksek seyir de zorluk derecesini yükseltiyor. Üstelik bu konjonktürde rezervlerin güçlü tutulması, bütçe dinamiklerinin güçlü tutulması ve fiyat istikrarının sağlanması hedeflerinin bir arada gerçekleştirilebilmesinin zorluğu da aşıkardır.

SERBEST PİYASA EKONOMİSİ KURALLARI İÇİNDE KALMAK

Kur korumalı mevduat uygulaması ile bugünlerde bir stabilizasyon sağlanmış olsa da hızla düşürülen politika faizlerinin ardından kurlarda görülen yükseliş, piyasa faizi ile politika faizinin birbirinden uzaklaşması, TL varlıklarda önemli boyuta ulaşan negatif reel getiri ortamında ülkemizde tasarruf, tüketim, yatırım dengeleri yeniden kurulmaya çalışılmaktadır. Tüm bunları göz önünde bulundurduğumuzda yeni ekonomi modelinden beklenen sonuçların elde edilebilmesi en azından bir yıllık bir süre gerektirmektedir. Bu süre içerisinde gelişmelerin çok yakından takip edilmesi, ölçülmesi ve beklenen sonuçlardan uzakta bulunuluyorsa modelde gerekli revizyonların yapılması elzemdir. Her ne kadar heterodoks politikada daha yönlendirmeci devlet politikaları uygulansa da serbest piyasa ekonomisi kuralları içinde kalmak da hayati önem taşımaktadır.

